

3. Ponències

3.1. 10 ANYS DEL FÒRUM 2000 D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Teresa Franquesa

Presidenta de la SCEA 1998-2000

tfranquesa@bcn.cat

L'any 1998 varem iniciar aquesta aventura que hem anomenat Fòrum 2000 d'Educació Ambiental per repensar els nostres plantejaments i pràctiques davant dels reptes de la sostenibilitat.

El F2000 va tenir 4 trobades amb 393 participants (de 150 a 72,84 ha cada trobada), 4 semestres de reflexions i deliberacions en grups, amb un total de 53 grups + 67 individuals inscrits i 43 grups que van funcionar regularment en les 4 fases de debat. Aleshores vam fer una diagnosi del nostre entorn, del nostre col·lectiu, de la problemàtica ambiental, del sistema educatiu, de les iniciatives i programes desenvolupats, de la recerca i l'avaluació dutes a terme. Vam aplegar milers d'aportacions, que vam acabar sintetitzant en 8 àmbits, 20 objectius, 40 línies estratègiques i 148 projectes.

Va ser una gran moguda en el canvi de mil·lenni. I, tal com deïem aleshores, la data rodona només era un pretext. Varem aprofitar l'oportunitat, però la iniciativa va néixer de la necessitat. Ja han passat 8 anys des que vam acabar, 10 des que vam iniciar el procés.

Quan rellegim les necessitats que aleshores detectàvem, des de les de caràcter més filosòfic, relacionades amb:

- la natura complexa de l'educació ambiental (extensió de l'àmbit, diversitat d'escals).
- l'evolució de la problemàtica ambiental i de la seva percepció.
- l'evolució en el tipus d'abordatges i solucions proposades (des de la protecció més o menys tímida a l'aposta per un model de desenvolupament sostenible que suposa capgirar el paradigma econòmic).

Fins a d'altres raons més terrenals, que apareixien com a motiu i estimul,

- necessitat de cohesió, atesa la realitat tan polifacètica i pluriparadigmàtica, i el risc de confusió que comporta.
- necessitat de coordinació: som molts, en molts camps (escola, esplai, institucions, universitats, associacions), no tenim en comú ni compartir una professió; cal vèncer les desconfiances; volíem una plataforma de contacte i diàleg.
- necessitat d'actualització i innovació: comptem amb una gran motivació, molta dedicació, però... potser cert anquilosament?
- necessitat de revitalització: havíem passat alts i baixos, reconeixem la necessitat de projectar-nos al conjunt de la societat.

Ens pot semblar que encara tenim les mateixes necessitats. Tanmateix, penso que pot ser interessant veure com hem canviat, nosaltres i el món, en aquests deu anys. Vegem-ne alguns signes:

- A la primera trobada del Fòrum els euros no existien i el president de la Generalitat era Jordi Pujol. En l'organització no vam fer servir cap telèfon

mòbil (mentre que el 2006 al nostre país ja hi havia més mòbils que habitants), i Narcís Prat, en la seva conferència, ens va cantar les virtuts d'una eina de comunicació novedosa, el power-point, que avui ha esdevingut sinònim de preparar una xerrada.

- A la primera trobada del Fòrum l'Elena no havia acabat la carrera, l'Ariadna encara anava a l'institut, la Clara no havia nascut, la Cecília estava entre nosaltres i la recordem ara amb afecte i emoció.
- A la primera trobada del Fòrum al món hi havia 5,901 milions d'habitants, avui n'hi ha 6,705. A Catalunya hi havia 6.148.000 habitants, avui hi ha 7.211.000. D'aquesta població només el 2,4% era immigrant, ara ho és el 12%.
- En el nostre context, el 1999 la despesa mitjana anual per persona era de 5683 euros, mentre que el 2006 va ser de 10.632 euros, el nombre anual de turistes a Barcelona era de 2,9 milions, ara es de 7,1 milions.
- Les emissions de carboni s'han accelerat i estem en el pitjor dels escenaris (383 ppm concentració de CO₂ atmosfèric). Quan vam iniciar el Fòrum era de 355 aprox. Del 1990 al 1999 va augmentar 1,5 ppm per any. Del 2000 al 2007 2,0 ppm per any. El 2007 2,2 ppm per any.

També pot ser interessant veure quantes coses hem arribat a fer, algunes fins i tot ben fetes!

- El parc del Cap de Creus es va crear el mateix any que vam iniciar el Fòrum. També el programa escoles verdes. I la nostra col·lecció de Monografies. I tot dura encara!
- Pel que fa a les jornades d'EA a l'estat, en canvi, el 1998 van tenir lloc les "Terceras Jornadas de Educación Ambiental" a Pamplona, que han estat, per ara, les últimes.
- Si parlem de l'activitat del SCEA, a la primera trobada del Fòrum no existia el Centre de Documentació, que en aquests anys hem creat i alimentat. No havíem fet encara cap dels reculls de Recursos, ni la Maleta de l'Energia ni la de l'aigua. No havíem fet el projecte Urbanet, ni participàvem en activitats a les biblioteques, ni parlàvem de la nova cultura de l'aigua, ni teníem Ateneu d'Educació Ambiental. No havíem intervingut en cap Agenda 21, no participàvem encara ni en el Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat de Barcelona, ni en el Consell per la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre, ni en la Xarxa de recerca en l'educació per la sostenibilitat. No s'havien creat els Seminars de Centres de Documentación de ENPs. Tampoc no havíem començat a treballar en xarxa amb les altres associacions d'EA, una feina que progressivament ens ha dut fins a la federació.

Aleshores fèiem 15 anys. Ara anem pels 25, els farem el 2010. Aquest aniversari ha de ser molt més que bufar espelmes, hem d'arribar realment a la nostra majoria d'edat.

Per això és important la revisió que farem aquest cap de setmana. Per abordar de manera adulta els reptes que afrontem.

Des del meu punt de vista, això vol dir:

- Anàlisi més fina del context. Completant l'anàlisi crítica i autocrítica amb la perspectiva de les possibilitats, amb la identificació de les oportunitats, per aprofitar buits, estirar fils, defugir amenaces, evitar parets contra les quals ens podem estavellar...

- Visió de futur. Voluntat de decidir el futur. I per això cal imaginar-lo. Cal tenir somnis, tenir desitjos, imatges d'allà on volem arribar. Superar l'estadi de donar l'alarm a i centrar-nos en construir les alternatives
- Objectius clars, expressats en llenguatge planer, obligant-nos a concretar, sense amagar-nos en idees abstractes, transgredir l'esfera del que és políticament correcte.
- Mentalitat col·lectiva. Seguim necessitant cohesió i coordinació. Fent que els bons hàbits de participació que practiquem fructifiquin en xarxes productives de treball conjunt, de iniciatives que sumen en una estratègia conjunta; fent lobby davant de certes qüestions; usant els recursos de la xarxa: suports, biblioteques virtuals, tutories virtuals, etc.
- Obertura. Trencant el cercle en que ens escoltem mútuament per comunicar-nos amb eficàcia i fer-nos sentir molt més enllà. Obrir horitzons més amplis, no vivim en un món limitat. Podem parlar i treballar amb gent de l'altra punta de món.